

Ako historik filozofie nechcem sa vystaviť ódiu diletanstva v estetike a hodnotiť meritum špecificky estetických referátov. Pokúsila som sa iba v krátkosti (naozaj v krátkosti vzhľadom na celotýždenné trvanie kongresu) zaznamenať hlavné myšlienky tých, ktoré ma teoreticky zaujali.

Jednak pri sumovaní všetkých počutých prejavov a diskusií, nemôžem sa ubrániť určitým hodnotiacim otázkam. Využila sa príležitosť kongresu o Heglovej estetike na nastolenie a rozdiskutovanie základných estetických otázok, ktoré sú dnes páľčivé? Nazdávam sa, že napriek všeličomu zaujímavému, čo tu odznelo, príležitosť sa plne nevyužila. Iba posledné spomenuté referáty a diskusie k nim čiastočne nastolili niekoľko problémov, v ktorých bolo výrazné aktuálne zameranie a snaha po objasnení eminentných otázok vedeckej estetiky. Najzávažnejšia sa formulovala v kontraverzii stanovísk, či je estetika veda normatívna a či axiologická. Podľa M. Dynnika kongres o Heglovej estetike stavia otázku: je Hegel za realistické a či abstraktné umenie. Všetky marxistické analýzy Hegla sa vraj majú zhodnúť na tom, že je za realistické umenie. (Normatívnosť Heglovej estetiky zdôrazňujú však paradoxne aj konzervatívni hegeliáni, zástancovia ideálneho realizmu). Stanovisko Fischerovo a Városovo smerovalo k poňatiu estetiky ako vedy, ktorej úlohou nie je stanovovať estetické normy, ale študovať a objasňovať podstatu estetická, zákonitosti vývinu v umení na pozadí meniacich sa ideovo estetických a výrazových systémov. Estetika sa tým nevzdáva hodnotiacich kritérií, ale vypracúva ich seriózne, v zhode s materiálom a vedeckou metodológiou. A tak kongres nakoniec ukázal závažnú vec, že aj marxisti môžu a majú navzájom diskutovať, ak sa má rozvíjať estetika ako veda.

E. Városová

KURZ MARXISTICKEJ SOCIOLOGIE

V Bratislave sa 18. septembra 1964 začal kurz marxistickej sociológie. Organizovala ho Slovenská sociologická spoločnosť v spolupráci so Slovenským výborom Spoločnosti pre šírenie politických a vedeckých poznatkov.

Slovenská sociologická spoločnosť pristúpila k zorganizovaniu kurzu pod tlakom spoločenskej požiadavky urýchleného rozvoja sociológie, pričom vychádzala zo skutočnosti, že viaceré spoločenské inštitúcie začínajú uskutočňovať výskumy sociologického charakteru. Za tejto situácie sa veľmi výrazne prejavuje nedostatok odborne pripravených kádrov, schopných uskutočňovať výskumy na patričnej úrovni.

V porovnaní s ostatnými spoločenskými vedami dogmatizmus postihol sociológiu ešte krutejšie: kým v ostatných spoločenskovedných disciplínach poznanie deformoval a obmedzoval, sociológia sa vôbec nemohla rozvíjať, a pochopiteľne v tejto disciplíne sa neuskutočňovala žiadna príprava odborníkov. Dnes, keď sociológia opäť získava spoločenskú dôveru, keď sa všeobecne začína uznávať, že je organickou súčasťou marxizmu-leninizmu, dôležitou tak pre ďalší rozvoj jeho teórie, ako aj pre spoločenskú prax, keď sa až neočakávane rýchle množia požiadavky na skúmanie tých či oných, významných i menej významných javov, musíme využívať všetky vhodné spôsoby, ktoré umožnia aspoň zmierňovať nedostatok kvalifikovaných sociologických pracovníkov. Pritom, pravda, nemožno púšťať zo zreteľa, že kurzy ani žiadne podobné školenia nemôžu nahradiť sústavnú vysokoškolskú prípravu sociológov, ktorá je — okrem iných — nevyhnutným predpokladom toho, aby sa sociológia stala u nás v priebehu budúcich 10—15 rokov zrelou, ozaj plnou spoločenskovednou disciplínou. Akékoľvek ilúzie o možnostiach, resp. schopnostiach sociológie za daného stavu prípravy odborných kádrov by mohli spôsobiť iba škodu.

V týchto širších súvislostiach treba posudzovať aj bratislavský kurz sociológie.

Jeho ciele sú pomerne skromné: sprostredkovať pracovníkom rozličných odborov, ktorí

v sociológii začínajú pracovať, určité základné vedomosti o jej problematike, ktoré sa im jednak stanú východiskom pre ďalšie prehĺbené štúdium, jednak im umožnia skvalitniť výskumy, ktorých sa už viacerí zúčastňujú.

Tematika kurzu, ktorý je časove rozrátaný na dva semestre a bude v ňom 26 prednášok, delí sa na tri väčšie celky. V prvej časti — 8 prednášok — sa poslucháči stručne oboznámia s dejinami sociológie, so základnými teoretickými otázkami súčasnej marxistickej i nemarxistickej sociológie a so stavom sociológie v socialistických i kapitalistických krajinách. Druhá časť — 10 prednášok — je venovaná metódam a technikám sociologického výskumu. Účastníci sociologických výskumov, ktoré sa v súčasnosti rozvíjajú vo viacerých spoločenských inštitúciách, prejavujú o metódy a techniky mimoriadny záujem. Rozsah kurzu a nevyhnutnosť dodržať určitú proporcionalitu jeho štruktúry nedovoľuje venovať tejto problematike viac miesta. Počíta sa však s tým, že na mnohé otázky tohto charakteru dá odpoveď práca S. Szostkiewicza *Sociologický výskum (procedúry a techniky)*, ktorá už vyšla v slovenskom preklade.

V tretej časti kurzu — 8 prednášok — oboznámia sa poslucháči so základnými otázkami takých členitých úsekov sociológie, ako je sociológia práce a priemyslu, sociológia dediny, sociológia masovej kultúry, sociológia mládeže a rodiny, sociológia osobnosti, ďalej s niektorými otázkami psychológie práce a so základmi teórie vedeckého riadenia.

Stručné naznačenie šírky tematiky kurzu ukazuje, že kurz bude v mnohom ohľade ohraničený, kusý. Súčasne však predsa len dosť dobre vyniká zložitost' a náročnosť práce v sociológii, čo — ako možno očakávať — oddelí od seba ozajstných záujemcov o sociológiu od módných súběžcov.

V Bratislave sa prihlásilo do kurzu okolo 150 poslucháčov, zväčša členov Slovenskej sociologickej spoločnosti. V súvisе s požiadavkami z iných miest na Slovensku, najmä z východného Slovenska, uvažuje sa o skrátenom kurze v Košiciach, resp. v Prešove od januára budúceho roku. Perspektívne v ďalších rokoch sa pravdepodobne uskutočnia špecializované cykly prednášok, ktoré ďalej prehĺbia jednotlivé časti problematiky kurzu.

Argumentom za skromnosť cieľa je aj skutočnosť, že kurz sociológie nemal u nás zatiaľ obdobu (v súčasnosti prebieha však už aj v českých krajoch niekoľko podobných kurzov), že nejestvujú žiadne preskúšané osnovy prednášok, že mnohé otázky teoretického a metodologického charakteru sú zatiaľ nedoriešené, alebo sme ich ešte plne nezvládli. Z toho však vyplýva aj priekopnícky charakter kurzu.

V. Wagner